2024/3134

13.12.2024

NEUVOSTON PÄÄTÖS (EU) 2024/3134,

annettu 2 päivänä joulukuuta 2024,

jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoista

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 148 artiklan 2 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin lausunnon ([1]),

ottaa huomioon Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon ([2]),

on kuullut alueiden komiteaa,

ottaa huomioon työllisyyskomitean lausunnon ([3]),

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Jäsenvaltiot ja unioni pyrkivät kehittämään yhteensovitettua työllisyysstrategiaa ja erityisesti edistämään ammattitaitoisen, koulutetun ja mukautumiskykyisen työvoiman sekä osallistavien, sopeutumiskykyisten, tulevaisuuteen suuntautuvien ja talouden muutoksiin reagoivien työmarkkinoiden kehittymistä, jotta voidaan saavuttaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 3 artiklassa määrätyt täystyöllisyyttä ja sosiaalista edistystä, tasapainoista taloudellista kasvua, korkeatasoista ympäristönsuojelua ja ympäristön laadun parantamista koskevat tavoitteet. Jäsenvaltiot pitävät työllisyyden edistämistä yhteistä etua koskevana asiana ja sovittavat sitä koskevat toimensa neuvostossa yhteen.

(2) Unioni torjuu sosiaalista syrjäytymistä ja syrjintää sekä edistää yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta ja sosiaalista suojelua, naisten ja miesten tasa-arvoa, sukupolvien välistä yhteisvastuuta ja lapsen oikeuksien suojelua, joista määrätään Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 3 artiklassa. Unioni ottaa politiikkansa ja toimintansa määrittelyssä ja toteuttamisessa huomioon korkean työllisyystason edistämiseen, riittävän sosiaalisen suojelun takaamiseen, sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseen sekä korkeatasoiseen koulutukseen ja ihmisten terveyden korkeatasoiseen suojeluun liittyvät vaatimukset Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 9 artiklan mukaisesti.

(3) Unioni on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen mukaisesti kehittänyt ja pannut täytäntöön politiikan koordinointivälineitä talous- ja työllisyyspolitiikan alalla. Tämän päätöksen liitteessä esitetyt jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivat, jäljempänä ’työllisyyden suuntaviivat’, yhdessä neuvoston suosituksessa (EU) 2015/1184 ([4]) vahvistettujen jäsenvaltioiden ja unionin talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen kanssa ovat osa näitä välineitä ja muodostavat yhdennetyt suuntaviivat. Työllisyyden suuntaviivojen tarkoituksena on ohjata jäsenvaltioita ja unionia politiikan täytäntöönpanossa niin, että otetaan huomioon jäsenvaltioiden keskinäinen riippuvuus. Tämän tuloksena saatavilla koordinoiduilla unionin ja kansallisilla politiikoilla ja uudistuksilla on tarkoitus muodostaa asianmukainen yleisesti kestävä talous-, työllisyys- ja sosiaalipolitiikan yhdistelmä, jolla olisi oltava myönteisiä heijastusvaikutuksia työmarkkinoihin ja koko yhteiskuntaan, vahvistaa talouden ja yhteiskunnan häiriönsietokykyä ja reagoida tehokkaasti keskipitkän ja pitkän aikavälin haasteisiin sekä covid-19-pandemian ja Venäjän Ukrainaa vastaan käymään hyökkäyssotaan liittyvän elinkustannusten nousun kaltaisten kriisien vaikutuksiin.

(4) Taloudellisen ja sosiaalisen edistyksen, myös ylöspäin tapahtuvan lähentymisen, vahvistamiseksi vihreän ja digitaalisen siirtymän tukemiseksi, unionin teollisen perustan ja kilpailukyvyn vahvistamiseksi ja osallistavien ja sopeutumiskykyisten työmarkkinoiden saavuttamiseksi unionissa jäsenvaltioiden olisi puututtava työvoimapulaan ja

([1]) Lausunto annettu 22 päivänä lokakuuta 2024 (ei vielä julkaistu EUVL:ssä).
([2]) Lausunto annettu 23 päivänä lokakuuta 2024 (ei vielä julkaistu EUVL:ssä).
([3]) Lausunto annettu 23 päivänä lokakuuta 2024 (ei vielä julkaistu EUVL:ssä).
([4]) Neuvoston suositus (EU) 2015/1184, annettu 14 päivänä heinäkuuta 2015, jäsenvaltioiden ja Euroopan unionin talouspolitiikan laajoista suuntaviivoista (EUVL L 192, 18.7.2015, s. 27).

osaamisvajeeseen ja edistettävä laadukasta ja osallistavaa koulutusta kaikille keskittyen erityisesti muita heikommassa asemassa olevien opiskelijoiden perustaitojen parantamiseen sekä STEM-aineisiin (luonnontieteet, teknologia, insinööritieteet ja matematiikka) kouluissa ja korkea-asteen koulutuksessa, tulevaisuuteen suuntautuvaan ammatilliseen koulutukseen sekä elinikäiseen täydennys- ja uudelleenkoulutukseen samoin kuin tehokkaaseen aktiiviseen työvoimapolitiikkaan ja parempiin työoloihin ja uramahdollisuuksiin työmarkkinaosapuolten rooli ja autonomia huomioon ottaen. Tämä on erityisen tärkeä unionin vähemmän kehittyneillä ja syrjäisimmillä alueilla, joilla tarpeet ovat suurimmat. Työvoimapulaan ja osaamisvajeeseen voidaan lisäksi puuttua parantamalla työntekijöiden ja oppijoiden oikeudenmukaista EU:n sisäistä liikkuvuutta ja houkuttelemalla lahjakkuuksia unionin ulkopuolelta. Lisäksi olisi vahvistettava koulutusjärjestelmien ja työmarkkinoiden välisiä yhteyksiä ja tunnustettava epävirallisen ja arkioppimisen kautta hankitut taidot, tiedot ja osaaminen.

(5) Työllisyyden suuntaviivat ovat johdonmukaiset uuden unionin talouden ohjausjärjestelmän, joka tuli voimaan 30 päivänä huhtikuuta 2024 ([5]), sekä voimassa olevan unionin lainsäädännön ja useiden unionin aloitteiden kanssa, mukaan lukien neuvoston suositukset, jotka on annettu 14 päivänä kesäkuuta 2021 ([6]), 29 päivänä marraskuuta 2021 ([7]), 5 päivänä huhtikuuta 2022 ([8]), 16 päivänä kesäkuuta 2022 ([9]), 28 päivänä marraskuuta 2022 ([10]), 8 päivänä joulukuuta 2022 ([11]), 30 päivänä tammikuuta 2023 ([12]), 12 päivänä kesäkuuta 2023 ([13]) ja 27 päivänä marraskuuta 2023 ([14]), komission suositus (EU) 2021/402 ([15]), 26 päivänä helmikuuta 2021 annettu neuvoston päätöslauselma ([16]), 9 päivänä joulukuuta 2021 annettu komission tiedonanto ihmisten hyväksi toimivan talouden rakentamisesta: yhteisötalouden toimintasuunnitelma, 30 päivänä syyskuuta 2020 annettu komission tiedonanto digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelmasta 2021–2027, 3 päivänä maaliskuuta 2021 annettu komission tiedonanto tasa-arvon unionista: vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva strategia 2021–2030, 7 päivänä syyskuuta 2022 annettu komission tiedonanto eurooppalaisesta hoito- ja hoivastrategiasta, 1 päivänä helmikuuta 2023 annettu komission tiedonanto vihreän kehityksen teollisuussuunnitelmasta nettonollan aikakaudelle, 25 päivänä tammikuuta 2023 annettu komission tiedonanto työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun vahvistamisesta Euroopan unionissa, 28 päivänä syyskuuta 2022 annettu komission tiedonanto jäsenvaltioiden politiikkojen jakaumavaikutusten paremmasta arvioinnista ja 20 päivänä maaliskuuta 2024 annettu komission tiedonanto työvoimapulasta ja osaamisvajeesta EU:ssa: toimintasuunnitelma, Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökset (EU) 2021/2316 ([17]) ja (EU) 2023/936 ([18]), Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivit (EU) 2022/2041 ([19]), (EU) 2022/2381 ([20]), (EU) 2023/970 ([21]) ja (EU) 2024/2831 ([22]).

([5]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1263, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2024, talouspolitiikan tuloksellisesta yhteensovittamisesta ja monenvälisestä julkisen talouden valvonnasta sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 kumoamisesta (EUVL L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

([6]) Neuvoston suositus (EU) 2021/1004, annettu 14 päivänä kesäkuuta 2021, eurooppalaisen lapsitakuun perustamisesta (EUVL L 223, 22.6.2021, s. 14).

([7]) Neuvoston suositus, annettu 29 päivänä marraskuuta 2021, monimuotoisen oppimisen menetelmistä laadukkaan ja osallistavan perus- ja toisen asteen koulutuksen edistämiseksi (EUVL C 504, 14.12.2021, s. 21).

([8]) Neuvoston suositus annettu 5 päivänä huhtikuuta 2022, siltojen rakentamisesta tehokkaan eurooppalaisen korkeakouluyhteistyön tukemiseksi (EUVL C 160, 13.4.2022, s. 1).

([9]) Neuvoston suositus, annettu 16 päivänä kesäkuuta 2022, vihreää siirtymää ja kestävää kehitystä koskevasta oppimisesta (EUVL C 243, 27.6.2022, s. 1), neuvoston suositus, annettu 16 päivänä kesäkuuta 2022, eurooppalaisesta lähestymistavasta pieniin osaamiskokonaisuuksiin elinikäisen oppimisen ja työllistyvyyden tukemiseksi (EUVL C 243, 27.6.2022, s. 10), neuvoston suositus, annettu 16 päivänä kesäkuuta 2022, henkilökohtaisista oppimistileistä (EUVL C 243, 27.6.2022, s. 26) ja neuvoston suositus, annettu 16 päivänä kesäkuuta 2022, oikeudenmukaisesta siirtymisestä ilmastoneutraaliuteen (EUVL C 243, 27.6.2022, s. 35).

([10]) Neuvoston suositus, annettu 28 päivänä marraskuuta 2022, aiheesta ”Tie koulumenestykseen” ja koulunkäynnin keskeyttämisen vähentämiseen tähtäävistä politiikoista 28. kesäkuuta 2011 annetun neuvoston suosituksen korvaaminen (EUVL C 469, 9.12.2022, s. 1).

([11]) Neuvoston suositus, annettu 8 päivänä joulukuuta 2022, kohtuuhintaisen ja laadukkaan pitkäaikaishoidon saatavuudesta (EUVL C 476, 15.12.2022, s. 1) ja neuvoston suositus, annettu 8 päivänä joulukuuta 2022, varhaiskasvatuksesta – vuoteen 2030 ulottuvat Barcelonan tavoitteet (EUVL C 484, 20.12.2022, s. 1).

([12]) Neuvoston suositus, annettu 30 päivänä tammikuuta 2023, riittävästä vähimmäistoimeentulosta aktiivisen osallisuuden varmistamiseksi (EUVL C 41, 3.2.2023, s. 1).

([13]) Neuvoston suositus, annettu 12 päivänä kesäkuuta 2023, työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun vahvistamisesta Euroopan unionissa (EUVL C, C/2023/1389, 6.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/1389/oj).

([14]) Neuvoston suositus, annettu 27 päivänä marraskuuta 2023, yhteisötalouden toimintaedellytysten kehittämisestä (EUVL C, C/2023/1344, 29.11.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/1344/oj).

([15]) Komission suositus (EU) 2021/402, annettu 4 päivänä maaliskuuta 2021, tehokkaasta työllisyyden aktiivituesta covid-19-kriisin jälkeen (EASE-järjestelmä) (EUVL L 80, 8.3.2021, s. 1).

([16]) Neuvoston päätöslauselma eurooppalaisen koulutusyhteistyön strategisista puitteista edettäessä kohti eurooppalaisen koulutusalueen toteuttamista ja kehittämistä (2021–2030) (EUVL C 66, 26.2.2021, s. 1).

([17]) Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös (EU) 2021/2316, annettu 22 päivänä joulukuuta 2021, Euroopan nuorison teemavuodesta (2022) (EUVL L 462, 28.12.2021, s. 1).

([18]) Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös (EU) 2023/936, annettu 10 päivänä toukokuuta 2023, Euroopan osaamisen teemavuodesta (EUVL L 125, 11.5.2023, s. 1).

([19]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2022/2041, annettu 19 päivänä lokakuuta 2022, riittävistä vähimmäispalkoista Euroopan unionissa (EUVL L 275, 25.10.2022, s. 33).

([20]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2022/2381, annettu 23 päivänä marraskuuta 2022, pörssiyhtiöiden hallintoelinten jäsenten sukupuolijakauman tasapainottamisesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä (EUVL L 315, 7.12.2022, s. 44).

([21]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2023/970, annettu 10 päivänä toukokuuta 2023, miesten ja naisten samapalkkaisuuden periaatteen soveltamisen lujittamisesta palkkauksen läpinäkyvyyden ja täytäntöönpanomekanismien avulla (EUVL L 132, 17.5.2023, s. 21).

([22]) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2024/2831, annettu 23 päivänä lokakuuta 2024, työehtojen ja työolojen parantamisesta alustatyössä (EUVL L, 2024/2831, 11.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/2831/oj).

(6) Eurooppalainen ohjausjakso yhdistää eri välineet talous- ja työllisyyspolitiikan yhdennetyn monenvälisen koordinoinnin ja valvonnan yleiseen kehykseen unionin sisällä. Eurooppalaisella ohjausjaksolla pyritään ympäristökestävyyteen, tuottavuuteen, oikeudenmukaisuuteen ja makrotalouden vakauteen, ja se sisältää Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission marraskuussa 2017 julistaman Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin ([23]) ja sen seurantavälineen eli sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun periaatteet ja sillä myös mahdollistetaan ylöspäin tapahtuvan sosiaalisen ja taloudellisen lähentymisen riskien ja haasteiden analysointi unionissa ja vahva sitoutuminen toimintaan työmarkkinaosapuolten, kansalaisyhteiskunnan ja muiden sidosryhmien kanssa. Eurooppalaisella ohjausjaksolla tuetaan myös Yhdistyneiden kansakuntien vahvistamien kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttamista. Unionin ja jäsenvaltioiden talous- ja työllisyyspolitiikkojen olisi oltava tiiviissä yhteydessä unionin oikeudenmukaiseen siirtymiseen ilmastoneutraaliin, ympäristökestävään ja digitaaliseen talouteen ja niillä olisi parannettava kilpailukykyä ja tuottavuutta, varmistettava asianmukaiset työolosuhteet, edistettävä innovointia, demokratiaa työpaikoilla, työmarkkinaosapuolten vuoropuhelua, sosiaalista oikeudenmukaisuutta, yhdenvertaisia mahdollisuuksia ja ylöspäin tapahtuvaa sosioekonomista lähentymistä sekä torjuttava eriarvoisuutta, alueellisia eroja, köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä.

(7) Ilmastonmuutos ja muut ympäristöön liittyvät haasteet, tarve varmistaa oikeudenmukainen vihreä siirtymä, energiaomavaraisuus ja nettonollateollisuuden parempi kilpailukyky sekä tarve turvata Euroopan avoin strateginen riippumattomuus sekä digitalisaation, tekoälyn ja alustatalouden kehittyminen, etätyön lisääntyminen ja väestörakenteen muutokset muuttavat perusteellisesti unionin talouksia ja yhteiskuntia. Unionin ja sen jäsenvaltioiden on toimittava yhdessä, jotta tällaista rakenteellista kehitystä voidaan käsitellä tehokkaasti ja ennakoivasti ja jotta nykyisiä järjestelmiä voidaan mukauttaa tarpeen mukaan niin, että otetaan huomioon jäsenvaltioiden talouksien ja työmarkkinoiden sekä asiaan liittyvien politiikkojen tiivis keskinäinen riippuvuus. Tämä edellyttää sitä, että niin unionin kuin jäsenvaltioidenkin tasolla toteutetaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja talouden ohjausjärjestelmää koskevien unionin säännösten mukaisesti koordinoituja, kunnianhimoisia ja tehokkaita politiikkatoimia, tunnustaen työmarkkinaosapuolten rooli sekä ottaen huomioon Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari. Tällaisiin politiikkatoimiin olisi kuuluttava kestävien investointien edistäminen kaikilla unioninalueilla ja entistä vahvempi sitoutuminen asianmukaisesti jaksotettuihin uudistuksiin ja investointeihin, joilla vahvistetaan kestävää ja osallistavaa talouskasvua, laadukkaiden työpaikkojen luomista, tuottavuutta, kohtuullisia työolosuhteita, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta, ylöspäin tapahtuvaa sosioekonomista lähentymistä, sopeutumiskykyä ja vastuullisen finanssipolitiikan harjoittamista. Kuten vihreää siirtymää ja kestävää kehitystä koskevasta oppimisesta annetussa neuvoston suosituksessa osoitetaan, näiden politiikkojen täytäntöönpanoa voidaan tukea sisällyttämällä koulutusulottuvuus järjestelmällisesti muihin vihreään siirtymään ja kestävään kehitykseen liittyviin politiikkoihin, ottaen huomioon elinikäisen oppimisen näkökulma. Tukea olisi annettava nykyisistä unionin rahoitusohjelmista, erityisesti Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2021/241 ([24]) perustetusta elpymis- ja palautumistukivälineestä ja koheesiopolitiikan rahastoista, mukaan lukien Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2021/1057 ([25]) perustettu Euroopan sosiaalirahasto plus ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2021/1058 ([26]) säännelty Euroopan aluekehitysrahasto, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2021/1056 ([27]) perustetusta oikeudenmukaisen siirtymän rahastosta. Politiikkatoimissa olisi yhdistettävä tarjonta- ja kysyntäpuolten toimenpiteitä ja otettava samalla huomioon tällaisten toimenpiteiden vaikutukset talouteen, ympäristöön, työllisyyteen ja yhteiskuntaan.

(8) Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarissa esitetään 20 periaatetta ja oikeutta, joilla tuetaan moitteettomasti toimivia ja oikeudenmukaisia työmarkkinoita ja hyvinvointijärjestelmiä ja jotka on jaettu kolmeen luokkaan: yhtäläiset mahdollisuudet ja pääsy työmarkkinoille, oikeudenmukaiset työolot sekä sosiaalinen suojelu ja sosiaalinen osallisuus. Kyseiset periaatteet ja oikeudet ohjaavat unionia strategisesti, ja niillä varmistetaan, että ilmastoneutraaliuteen, ympäristökestävyyteen ja digitalisaatioon sekä väestörakenteen muutoksen vaikutuksiin liittyvät siirtymät ovat sosiaalisesti oikeudenmukaisia ja tasapuolisia ja turvaavat alueellisen yhteenkuuluvuuden. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari ja siihen liittyvä sosiaali-indikaattoreiden tulostaulu toimivat ohjeina siitä, miten seurataan jäsenvaltioiden työllisyys- ja sosiaalipolitiikan toimivuutta, myös ylöspäin tapahtuvaa sosiaalista lähentymistä unionissa eurooppalaisen ohjausjakson puitteissa, edistetään uudistuksia ja investointeja kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla sekä sovitetaan yhteen sosiaaliset ja markkinanäkökohdat tämän päivän modernissa taloudessa, mihin sisältyy myös yhteisötalouden edistäminen. Komissio esitti 4 päivänä maaliskuuta 2021 Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanoa koskevan toimintasuunnitelman, jäljempänä 'toimintasuunnitelma', joka sisältää kunnianhimoisia mutta realistisia työllisyyttä, osaamista ja köyhyyden vähentämistä koskevia vuodeksi 2030

([23]) Toimielinten välinen julistus Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarista (EUVL C 428, 13.12.2017, s. 10).
([24]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241, annettu 12 päivänä helmikuuta 2021, elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta (EUVL L 57, 18.2.2021, s. 17).
([25]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/1057, annettu 24 päivänä kesäkuuta 2021, Euroopan sosiaalirahasto plussan (ESR+) perustamisesta ja asetuksen (EU) N:o 1296/2013 kumoamisesta (EUVL L 231, 30.6.2021, s. 21).
([26]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/1058, annettu 24 päivänä kesäkuuta 2021, Euroopan aluekehitysrahastosta ja koheesiorahastosta (EUVL L 231, 30.6.2021, s. 60).
([27]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/1056, annettu 24 päivänä kesäkuuta 2021, oikeudenmukaisen siirtymän rahaston perustamisesta (EUVL L 231, 30.6.2021, s. 1).

asetettuja unionin yleistavoitteita, jotka koskevat työllisyyttä (vähintään 78 prosentin 20–64-vuotiaista olisi oltava työelämässä), taitoja (vähintään 60 prosentin kaikista aikuisista olisi osallistuttava koulutukseen vuosittain) ja köyhyyden vähentämistä (köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olisi oltava ainakin 15 miljoonaa ihmistä vähemmän, mihin sisältyy viisi miljoonaa lasta), jäljempänä 'vuodeksi 2030 asetutut unionin yleistavoitteet', ja niitä täydentäviä alatavoitteita sekä tarkistetun sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun.

(9) Valtion- ja hallitusten päämiehet totesivat 8 päivänä toukokuuta 2021 Portossa järjestetyssä sosiaalialan huippukokouksessa, että Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpano vahvistaa unionin pyrkimyksiä kohti digitaalista, vihreää ja oikeudenmukaista siirtymää ja edistää ylöspäin tapahtuvan sosiaalisen ja taloudellisen lähentymisen toteutumista ja väestörakenteellisiin haasteisiin vastaamista. Valtion- ja hallitusten päämiehet korostivat, että sosiaalinen ulottuvuus sekä työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu ja aktiivinen osallistuminen kuuluvat erittäin kilpailukykyisen sosiaalisen markkinatalouden keskiöön, ja suhtautuivat myönteisesti unionin uusiin yleistavoitteisiin. He vahvistivat määrätietoisen pyrkimyksensä, sellaisena kuin se on vahvistettu Eurooppa-neuvoston strategisella ohjelmalla 2019–2024, edelleen syventää Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanoa unionin ja kansallisella tasolla ottaen asianmukaisesti huomioon kunkin tahon toimivaltuudet sekä toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteet. Lopuksi he korostivat, että on tärkeää seurata tiiviisti, myös korkeimmalla tasolla, Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin ja vuodeksi 2030 asetettujen unionin yleistavoitteiden täytäntöönpanon edistymistä.

(10) Porton sosiaalialan huippukokouksessa kokoontuneet valtion- tai hallitusten päämiehet ja kesäkuussa 2021 kokoontunut Eurooppa-neuvosto suhtautuivat myönteisesti vuodeksi 2030 asetettuihin unionin yleistavoitteisiin. Niiden avulla voidaan yhdessä sosiaali-indikaattoreiden tulostaulun kanssa seurata edistymistä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden täytäntöönpanossa osana politiikan koordinointikehystä eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä. Lisäksi Porton sosiaalialan huippukokouksessa kehotettiin jäsenvaltioita asettamaan kunnianhimoisia kansallisia tavoitteita, joilla kunkin jäsenvaltion lähtötilanne huomioon ottaen edistetään riittävästi vuodeksi 2030 asetettujen unionin yleistavoitteiden saavuttamista. Jäsenvaltiot esittivät kansalliset tavoitteensa komission pyynnöstä syyskuun 2021 ja kesäkuun 2022 välisenä aikana. Jäsenvaltioiden ministerit korostivat kesäkuussa 2022 työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvostossa, jäljempänä 'TSTK-neuvosto', että on tärkeää seurata tiiviisti edistymistä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin ja vuotta 2030 koskevien unionin yleistavoitteiden täytäntöönpanossa. Edistymistä kyseisten kansallisten tavoitteiden saavuttamisessa seurataan näin ollen neuvoston 11 päivänä maaliskuuta 2024 antamassa yhteisessä työllisyysraportissa, jäljempänä 'vuoden 2024 yhteinen työllisyysraportti', ja edistymisen seuranta sisällytetään eurooppalaisen ohjausjakson seurantavälineisiin. Lisäksi vuoden 2024 yhteiseen työllisyysraporttiin sisältyi sosiaalisen lähentymisen kehyksen periaatteiden mukaisesti pilottihankkeena tehty ensimmäisen vaiheen maa-analyysi, joka koski ylöspäin tapahtuvaan sosiaaliseen lähentymiseen kohdistuvia mahdollisia riskejä ja jossa seitsemään jäsenvaltioon todettiin liittyvän mahdollisia riskejä. Tämä johti kyseisten seitsemän jäsenvaltion osalta perusteellisempaan toisen vaiheen analyysiin, joka osoitti yleisesti, että kaikkien niiden osalta yleisiä haasteita ei vahvistettu olevan.

(11) Venäjän hyökättyä Ukrainaan Eurooppa-neuvosto tuomitsi 24 päivänä helmikuuta 2022 antamissaan päätelmissä Venäjän toimet, joilla pyritään heikentämään turvallisuutta ja vakautta Euroopassa ja koko maailmassa, ja ilmaisi solidaarisuutensa Ukrainan kansaa kohtaan korostaen, että Venäjä rikkoo kansainvälistä oikeutta ja Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan periaatteita. Neuvoston täytäntöönpanopäätöksellä (EU) 2022/382 ([28]) myönnetty tilapäinen suojelu, jota jatkettiin neuvoston täytäntöönpanopäätöksellä (EU) 2023/2409 ([29]), tarjoaa nykyisessä tilanteessa unionissa nopeaa ja tehokasta apua siirtymään joutuneille ihmisille, jotka ovat paenneet Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan vuoksi, ja antaa tällaisille ihmisille mahdollisuuden nauttia kaikkialla unionissa vähimmäisoikeuksista, jotka tarjoavat riittävän suojelun tason. Osallistumalla unionin työmarkkinoille Ukrainasta siirtymään joutuneet henkilöt voivat osaltaan edelleen vahvistaa unionin taloutta ja auttaa tukemaan omaa maataan ja sen kansalaisia. Hankitut kokemukset ja taidot voivat tulevaisuudessa edistää Ukrainan jälleenrakentamista. Tilapäinen suojelu antaa ilman huoltajaa saapuville lapsille ja teini-ikäisille oikeuden lailliseen holhoukseen sekä mahdollisuuden lapsuusiän hoivaan ja koulutukseen. Jäsenvaltioiden olisi edelleen otettava työmarkkinaosapuolet mukaan sellaisten politiikkatoimien suunnitteluun, täytäntöönpanoon ja arviointiin, joilla pyritään vastaamaan työllisyys- ja osaamishaasteisiin, mukaan lukien Ukrainasta siirtymään joutuneiden ihmisten ammattipätevyyden tunnustaminen. Työmarkkinaosapuolilla on työllisyyden ja tuotannon säilymisen kannalta keskeinen rooli sodan vaikutusten lieventämisessä.

(12) Työmarkkinoiden, myös kansallisten palkanmuodostusmekanismien, uudistuksissa olisi noudatettava työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun kansallisia käytäntöjä ja työehtosopimusneuvotteluja sekä työmarkkinaosapuolten autonomiaa, kun tavoitellaan oikeudenmukaisia palkkoja, jotka mahdollistavat kohtuullisen elintason ja kestävän

([28]) Neuvoston täytäntöönpanopäätös (EU) 2022/382, annettu 4 päivänä maaliskuuta 2022, Ukrainasta siirtymään joutuneiden henkilöiden joukoittaisen maahantulon tilanteen toteamisesta direktiivin 2001/55/EY 5 artiklan nojalla ja sen seurauksena tilapäisen suojelun antamisesta (EUVL L 71, 4.3.2022, s. 1).

([29]) Neuvoston täytäntöönpanopäätös (EU) 2023/2409, annettu 19 päivänä lokakuuta 2023, täytäntöönpanopäätöksellä (EU) 2022/382 käyttöön otetun tilapäisen suojelun jatkamisesta (EUVL L, 2023/2409, 24.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2023/2409/oj).

kasvun sekä ylöspäin tapahtuvan sosioekonomisen lähentymisen. Tällaisten uudistusten olisi mahdollistettava laaja pohdinta sosioekonomisista tekijöistä, muun muassa kestävyyteen, kilpailukykyyn, innovointiin, laadukkaiden työpaikkojen luomiseen, oikeudenmukaisiin työoloihin, työpaikkademokratiaan, sukupuolten tasa-arvoon, työssäkäyvien köyhyyteen, koulutukseen ja osaamiseen, kansanterveyteen, sosiaaliseen suojeluun ja osallisuuteen sekä reaalituloihin liittyvistä parannuksista. Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun merkitys työelämän haasteisiin, kuten työvoimapulaan ja osaamisvajeeseen, vastaamisessa vahvistettiin vuonna 2024 pidetyssä Val Duchessen huippukokouksessa.

(13) Elpymis- ja palautumistukiväline ja muut unionin rahastot tukevat jäsenvaltioita unionin prioriteettien mukaisten uudistusten ja investointien toteuttamisessa tehden unionin talouksista ja yhteiskunnista kestävämpiä ja sopeutumiskykyisempiä ja valmiimpia vihreään ja digitaaliseen siirtymään covid-19-pandemian jälkeisessä muuttuvassa toimintaympäristössä. Venäjän Ukrainaa vastaan käymä hyökkäyssota on pahentanut entisestään jo olemassa olevia sosioekonomisia haasteita. Energian hintojen nousu on vaikuttanut erityisesti pienituloisiin kotitalouksiin. Jäsenvaltioiden ja unionin olisi jatkossakin varmistettava, että sosiaalisia sekä työllisyys- ja talousvaikutuksia lievennetään ja että siirtymät ovat sosiaalisesti tasapuolisia ja oikeudenmukaisia, kun otetaan huomioon myös se, että lisääntynyt avoin strateginen riippumattomuus ja vihreän siirtymän nopeutuminen auttavat vähentämään riippuvuutta energian ja muiden strategisten tuotteiden ja teknologioiden tuonnista etenkin Venäjältä. On tärkeää vahvistaa häiriönsietokykyä ja pyrkiä osallistavaan ja sopeutumiskykyiseen yhteiskuntaan, jossa ihmisiä suojellaan ja jossa he pystyvät ennakoimaan ja käsittelemään muutosta ja osallistumaan aktiivisesti yhteiskunnalliseen ja taloudelliseen toimintaan.

(14) Tarvitaan johdonmukaista aktiivista työvoimapolitiikkaa, joka koostuu tilapäisistä ja kohdennetuista työhönotto- ja siirtymäkannustimista, osaamispolitiikasta, mukaan lukien vihreää siirtymää ja kestävää kehitystä koskeva oppiminen, sekä kohdennetuista, tehokkaista ja mukautumiskykyisistä työvoimapalveluista, jotta voidaan tukea työmarkkinasiirtymiä ja hyödyntää täysimääräisesti käyttämätöntä työmarkkinapotentiaalia, myös aktiivisen osallisuuden lähestymistavan mukaisesti ja ottaen huomioon vihreät ja digitaaliset muutokset. Työntekijöiden asianmukaiset työolot, muun muassa työterveys ja -turvallisuus sekä fyysinen ja henkinen terveys, olisi varmistettava.

(15) Kaiken muotoista syrjintää olisi torjuttava, sukupuolten tasa-arvo varmistettava ja työmarkkinoilla aliedustettujen ryhmien työllistymistä olisi tuettava. Kaikille olisi taattava yhtäläiset mahdollisuudet, ja etenkin lasten, vammaisten henkilöiden ja romanien köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä olisi vähennettävä erityisesti varmistamalla työmarkkinoiden ja asianmukaisten ja osallistavien sosiaalisen suojelun järjestelmien tehokas toiminta neuvoston 8 päivänä marraskuuta 2019 ([30]) ja 30 päivänä tammikuuta 2023 ([31]) antamien suositustenmukaisesti. Lisäksi olisi poistettava osallistavaan ja tulevaisuuteen suuntautuvaan koulutukseen, elinikäiseen oppimiseen ja työmarkkinoille osallistumiseen liittyviä esteitä. Jäsenvaltioiden olisi investoitava varhaiskasvatukseen eurooppalaisen lapsitakuun ja neuvoston suosituksen ”Varhaiskasvatus – vuoteen 2030 ulottuvat Barcelonan tavoitteet” mukaisesti, ammatillisen koulutuksen houkuttelevuuden ja osallistavuuden lisäämiseen 24 päivänä marraskuuta 2020 ammatillisesta koulutuksesta annetun neuvoston suosituksen ([32]) sekä digitaalisiin ja vihreisiin taitoihin digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelman ja vihreää siirtymää ja kestävää kehitystä koskevasta oppimisesta annetun neuvoston suosituksen ja neuvoston suosituksen ”Tie koulumenestykseen” mukaisesti. Kohtuuhintaisten ja asianmukaisten asuinolojen saatavuus, myös sosiaalisen asuntotuotannon kautta, on välttämätön edellytys yhtäläisten mahdollisuuksien varmistamiselle. Olisi puututtava asunnottomuuteen erityisesti ehkäisevillä toimenpiteillä sekä edistämällä pysyvän asunnon saatavuutta ja mahdollistavia tukipalveluja tarjoamalla. Kohtuuhintaisen ja laadukkaan pitkäaikaishoidon oikea-aikainen ja tasavertainen 8 päivänä joulukuuta 2022annetun neuvoston suosituksen ([33]) mukaisesti sekä terveydenhuoltopalvelujen, mukaan lukien ennaltaehkäisy ja terveydenhuollon edistäminen, saatavuus ovat erityisen tärkeitä, ottaen huomioon mahdolliset tulevat terveysriskit ja yhteiskuntien ikääntyminen. Vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia edistää talouskasvua ja sosiaalista kehitystä olisi hyödynnettävä paremmin vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan strategian mukaisesti. Strategiassa kehotettiin jäsenvaltioita asettamaan työllisyys- ja aikuiskoulutustavoitteita vammaisten henkilöiden osalta. Romaneja koskevassa EU:n strategiakehyksessä ([34]) korostetaan syrjäytyneiden romaniyhteisöjen valmiuksia vähentää työvoimapulaa ja osaamisvajetta ja pyritään kaventamaan romanien ja koko väestön työllisyysero puoleen. Uudet teknologiat ja kehittyvät työpaikat kaikkialla unionissa mahdollistavat joustavammat työjärjestelyt sekä paremman tuottavuuden ja työ- ja yksityiselämän

([30]) Neuvoston suositus, annettu 8 päivänä marraskuuta 2019, sosiaalisen suojelun saatavuudesta työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien kannalta (EUVL C 387, 15.11.2019, s. 1).

([31]) Neuvoston suositus, annettu 30 päivänä tammikuuta 2023, riittävästä vähimmäistoimeentulosta aktiivisen osallisuuden varmistamiseksi (EUVL C 41, 3.2.2023, s. 1).

([32]) Neuvoston suositus, annettu 24 päivänä marraskuuta 2020, kestävää kilpailukykyä, sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja selviytymiskykyä tukevasta ammatillisesta koulutuksesta (EUVL C 417, 2.12.2020, s. 1).

([33]) Neuvoston suositus, annettu 8 päivänä joulukuuta 2022, kohtuuhintaisen ja laadukkaan pitkäaikaishoidon saatavuudesta (EUVL C 476, 15.12.2022, s. 1).

([34]) Komission tiedonanto, annettu 7 päivänä lokakuuta 2020, ”Tasa-arvon unioni: Romanien tasa-arvoa, osallisuutta ja osallistumista koskeva EU:n strategiakehys” ja neuvoston suositus, annettu 12 päivänä maaliskuuta 2021, romanien tasa-arvosta, osallisuudesta ja osallistumisesta (EUVL C 93, 19.3.2021, s. 1).

tasapainon ja edistävät samalla unionin vihreitä sitoumuksia. Samalla kyseiset kehityskulut tuovat työmarkkinoille uusia haasteita, jotka vaikuttavat työoloihin, työterveyteen ja -turvallisuuteen sekä työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien tosiasialliseen pääsyyn riittävän sosiaalisen suojelun piiriin. Jäsenvaltioiden olisi yhdessä työmarkkinaosapuolten kanssa varmistettava, että työn organisoinnin uudet muodot johtavat laadukkaisiin työpaikkoihin ja terveisiin ja turvallisiin työympäristöihin ja työoloihin sekä työ- ja yksityiselämän tasapainoon ja aktiivisena ja terveenä ikääntymiseen, säilyttävät vakiintuneet työntekijöiden oikeudet ja sosiaaliset oikeudet ja vahvistavat Euroopan sosiaalista mallia.

(16) Yhdennettyjen suuntaviivojen olisi toimittava perustana neuvoston jäsenvaltioille antamille maakohtaisille suosituksille. Jäsenvaltioiden olisi hyödynnettävä täysimääräisesti Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2020/2221 ([35]) vahvistettuja REACT-EU-välineen määrärahojaan; asetuksella vahvistetaan koheesiopolitiikan rahastoja ja vähävaraisimmille suunnattua eurooppalaisen avun rahastoa (FEAD) vuoteen 2023 saakka. Ukrainan tämänhetkisen kriisin vuoksi asetusta (EU) 2020/2221 on täydennetty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2022/562 ([36]) ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) 2021/1060 ([37]) tehdyllä lisämuutoksella, joka koskee REACT-EU-välineen ennakkomaksujen korottamista ja uutta yksikkökustannusta, joilla nopeutetaan Ukrainasta lähtevien ja unioniin saapuvien ihmisten integroitumista Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2022/613 ([38]) mukaisesti. Jäsenvaltioiden olisi lisäksi ohjelmakaudella 2021–2027 hyödynnettävä täysimääräisesti Euroopan sosiaalirahasto plussaa, Euroopan aluekehitysrahastoa, elpymis- ja palautumistukivälinettä ja muita unionin rahastoja, mukaan lukien oikeudenmukaisen siirtymän rahasto ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2021/523 ([39]) perustettu InvestEU-rahasto sekä teknisen tuen väline, edistääkseen laadukasta työllisyyttä ja sosiaalisia investointeja, torjuakseen köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä sekä syrjintää, edistääkseen esteettömyyttä ja osallisuutta sekä tukeakseen työvoiman täydennys- ja uudelleenkoulutusmahdollisuuksia, elinikäistä oppimista sekä kaikille suunnattua korkealaatuista koulutusta, johon sisältyy digitaalinen lukutaito ja osaaminen, jotka mahdollistavat kansalaisten voimaannuttamisen digitaalisen ja vihreän talouden edellyttämin taidoin ja pätevyyksin. Jäsenvaltioiden olisi myös täysimääräisesti hyödynnettävä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2021/691 ([40]) perustettua Euroopan globalisaatiorahastoa työttömiksi jääneille työntekijöille sellaisten työntekijöiden tukemiseksi, jotka on irtisanottu merkittävien rakenteellisten muutosten, kuten maailmanlaajuisesta kehityksestä johtuvien sosioekonomisten muutosten sekä teknologisten ja ympäristöön liittyvien muutosten seurauksena. Vaikka yhdennetyt suuntaviivat on osoitettu jäsenvaltioille ja unionille, ne olisi pantava täytäntöön yhdessä kansallisten, alueellisten ja paikallisten viranomaisten kanssa siten, että tehdään tiivistä yhteistyötä parlamenttien, työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan edustajien kanssa.

(17) Työllisyyskomitean ja sosiaalisen suojelun komitean olisi Euroopan unionin toiminnasta tehdyssä sopimuksessa määritettyjen toimeksiantojensa mukaisesti seurattava, miten asiaankuuluvat politiikat pannaan täytäntöön työllisyyden suuntaviivojen pohjalta. Kyseisten komiteoiden ja muiden talous- ja sosiaalipolitiikkojen koordinointiin osallistuvien neuvoston valmisteluelinten olisi tehtävä tiivistä yhteistyötä. Poliittista vuoropuhelua Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission välillä olisi pidettävä yllä erityisesti jäsenvaltioiden työllisyyden suuntaviivoista.

(18) Sosiaalisen suojelun komiteaa on kuultu,

([35]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2020/2221, annettu 23 päivänä joulukuuta 2020, asetuksen (EU) N:o 1303/2013 muuttamisesta lisämäärärahojen ja toteuttamisjärjestelyjen osalta tuen antamiseksi covid-19-pandemian ja sen sosiaalisten seurausten aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistämiseen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustamiseen (REACT-EU-väline) (EUVL L 437, 28.12.2020, s. 30).

([36]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/562, annettu 6 päivänä huhtikuuta 2022, asetusten (EU) N:o 1303/2013 ja (EU) N:o 223/2014 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse koheesiopoliittisesta tukitoimesta Euroopan pakolaisten auttamiseksi (CARE) (EUVL L 109, 8.4.2022, s. 1).

([37]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/1060, annettu 24 päivänä kesäkuuta 2021, Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa, oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja varainhoitosäännöistä sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälinettä koskevista varainhoitosäännöistä (EUVL L 231, 30.6.2021, s. 159).

([38]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/613, annettu 12 päivänä huhtikuuta 2022, asetusten (EU) N:o 1303/2013 ja (EU) N:o 223/2014 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse REACT-EU-määrärahoista myönnettävien ennakkomaksujen korottamisesta ja yksikkökustannuksen vahvistamisesta (EUVL L 115, 13.4.2022, s. 38).

([39]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/523, annettu 24 päivänä maaliskuuta 2021, InvestEU-ohjelman perustamisesta ja asetuksen (EU) 2015/1017 muuttamisesta (EUVL L 107, 26.3.2021, s. 30).

([40]) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/691, annettu 28 päivänä huhtikuuta 2021, Euroopan globalisaatiorahastosta (EGR) työttömiksi jääneille työntekijöille ja asetuksen (EU) N:o 1309/2013 kumoamisesta (EUVL L 153, 3.5.2021, s. 48).

ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Hyväksytään liitteessä olevat jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivat, jäljempänä ’työllisyyden suuntaviivat’. Työllisyyden suuntaviivat muodostavat yhdennettyjen suuntaviivojen osan.

2 artikla

Jäsenvaltioiden on otettava työllisyyden suuntaviivat huomioon työllisyyspolitiikassaan ja uudistusohjelmissaan, joista on annettava selvitys Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 148 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

3 artikla

Tämä päätös on osoitettu kaikille jäsenvaltioille.

Tehty Brysselissä 2 päivänä joulukuuta 2024.

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

NAGY M.

LIITE

Suuntaviiva 5: Työvoiman kysynnän lisääminen

Jäsenvaltioiden olisi edistettävä aktiivisesti kestävää sosiaalista markkinataloutta ja helpotettava ja tuettava investointeja laadukkaiden työpaikkojen luomiseksi ja hyödynnettävä myös digitaaliseen ja vihreään siirtymään liittyviä mahdollisuuksia vuodeksi 2030 asetettu työllisyyttä koskeva unionin yleistavoite ja kansalliset tavoitteet huomioon ottaen. Tätä varten niiden olisi vähennettävä esteitä, joita yrityksillä on työntekijöiden palkkaamisessa, edistettävä vastuullista yrittäjyyttä ja aitoa itsenäistä ammatinharjoittamista ja tuettava erityisesti mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten perustamista ja kasvua, myös helpottamalla rahoituksen saantia ja hyödyntämällä uusiutuvaan energiaan perustuvaa taloutta ja kiertotaloutta. Jäsenvaltioiden olisi aktiivisesti edistettävä yhteisötalouden, myös yhteiskunnallisten yritysten, kehittämistä ja hyödynnettävä sen koko potentiaalia. Niiden olisi laadittava asiaankuuluvia toimenpiteitä ja strategioita yhteisötaloutta varten, edistettävä sosiaalista innovointia ja kannustettava liiketoimintamalleja, jotka luovat laadukkaita työmahdollisuuksia ja sosiaalista hyvinvointia, erityisesti paikallistasolla, myös kiertotaloudessa ja alueilla, joihin siirtyminen vihreään talouteen vaikuttaa eniten, muun muassa kohdennetun taloudellisen ja teknisen tuen avulla.

Hyvin suunnitellut työajan lyhentämisjärjestelyt ja vastaavat järjestelyt ovat tärkeässä asemassa, jotta voidaan vahvistaa selviytymiskykyä mahdollisten taloudellisten ja/tai työmarkkinoiden häiriöiden tai pysyvien rakennemuutosten varalta. Niillä voidaan myös tukea rakenteellisia muutoksia helpottamalla ja tukemalla rakenneuudistusprosesseja ja työvoiman uudelleenkohdentamista taantuvilta aloilta uusille aloille. Näin lisätään tuottavuutta ja kilpailukykyä, säilytetään työpaikkoja ja autetaan nykyaikaistamaan taloutta muun muassa kehittämällä tarvittavia taitoja. Olisi harkittava työmarkkinaosapuolten kanssa tiiviissä yhteistyössä huolellisesti suunniteltuja työhönotto- ja siirtymäkannustimia sekä täydennys- ja uudelleenkoulutustoimenpiteitä, jotta voidaan tukea laadukkaiden työpaikkojen luomista ja erilaisia siirtymiä koko työelämän ajan ja pystytään puuttumaan työvoimapulaan ja osaamisvajeeseen, myös kun otetaan huomioon digitaalinen ja vihreä siirtymä, väestörakenteen muutos sekä Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan seuraukset.

Verotuksen painopistettä olisi siirrettävä työn verottamisesta muihin verotuslähteisiin, jotka tukevat paremmin työllisyyttä ja osallistavaa kasvua ja ovat ilmasto- ja ympäristötavoitteiden mukaisia niin, että otetaan huomioon verotusjärjestelmän uudelleenjakovaikutukset ja sen vaikutukset naisten osallistumiseen työmarkkinoille, mutta suojellaan samalla verotulot riittävää sosiaalista suojelua ja kasvua edistäviä julkisia menoja varten.

Jäsenvaltioissa, myös niissä, joissa on käytössä lakisääteinen vähimmäispalkka, olisi edistettävä työehtosopimusneuvottelujen hyödyntämistä palkanmuodostuksessa ja varmistettava työmarkkinaosapuolten tosiasiallinen osallistuminen läpinäkyvällä ja ennakoitavalla tavalla, jotta saadaan palkkatasot vastaamaan asianmukaisesti tuottavuuden kehitystä ja huolehditaan oikeudenmukaisesta palkkauksesta, joka mahdollistaa kohtuullisen elintason. Tässä olisi kiinnitettävä erityistä huomiota pieni- ja keskituloisiin ryhmiin ja vahvistettava taloudellista ja sosiaalista lähentymistä ylöspäin. Palkanmuodostusmekanismeissa olisi myös otettava huomioon sosioekonomiset olosuhteet, mukaan lukien työllisyyden kasvu, kilpailukyky, ostovoima ja eri alueiden ja toimialojen kehitys. Jäsenvaltioiden ja työmarkkinaosapuolten olisi kansallisia käytäntöjä ja työmarkkinaosapuolten riippumattomuutta kunnioittaen varmistettava, että kaikilla työntekijöillä on riittävä palkka suoraan tai epäsuorasti työehtosopimusten nojalla tai riittävä lakisääteinen vähimmäispalkka, ottaen huomioon niiden vaikutus kilpailukykyyn, laadukkaiden työpaikkojen luomiseen, ostovoimaan ja työssäkäyvien köyhyyteen.

Suuntaviiva 6: Työvoiman tarjonnan lisääminen, työhön pääsyn parantaminen sekä elinikäisten taitojen ja osaamisen hankkiminen

Kun otetaan huomioon digitaalinen ja vihreä siirtymä, väestörakenteen muutos ja Venäjän Ukrainaa vastaan käymä hyökkäyssota, jäsenvaltioiden olisi edistettävä kestävyyttä, tuottavuutta, kilpailukykyä, työllistyvyyttä, osallistavuutta ja inhimillisen pääoman kehittämistä sekä tuettava osaamisen ja taitojen hankkimista läpi elämän ja vastattava työmarkkinoiden nykyisiin ja tuleviin tarpeisiin, myös ottaen huomioon vuodeksi 2030 asetetut osaamista koskevat unionin yleistavoitteet ja kansalliset tavoitteet. Jäsenvaltioiden olisi myös nykyaikaistettava koulutusjärjestelmiään ja investoitava niihin, jotta voidaan tarjota korkealaatuista ja osallistavaa koulutusta, ammatillinen koulutus mukaan lukien, parantaa oppimistuloksia ja tarjota mahdollisuuksia kehittää myös vihreän ja digitaalisen siirtymän edellyttämiä taitoja ja osaamista sekä varmistaa mahdollisuus digitaaliseen oppimiseen, kielikoulutukseen (esimerkiksi Ukrainasta tulevien pakolaisten tapauksessa tai työmarkkinoille pääsyn helpottamiseksi raja-alueilla) ja yrittäjyystaitojen hankkimiseen.

Jäsenvaltioiden olisi tehtävä yhteistyötä työmarkkinaosapuolten, koulutuksen järjestäjien, yritysten ja muiden sidosryhmien kanssa, jotta voidaan puuttua koulutusjärjestelmien rakenteellisiin heikkouksiin ja parantaa niiden laatua ja työmarkkinarelevanssia, myös kohdennetun taloudellisen ja teknisen tuen avulla. Näin voitaisiin osaltaan mahdollistaa vihreä ja digitaalinen siirtymä ja puuttua osaamisen kohtaanto-ongelmiin ja työvoimapulaan, myös nettonolla- ja digitaaliteollisuuteen liittyvillä toimilla, mukaan lukien toimet, jotka ovat merkityksellisiä EU:n taloudellisen turvallisuuden kannalta ja jotka liittyvät vihreään siirtymään, kuten uusiutuvan energian käyttöönottoon tai rakennusten perusparannuksiin.

Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä haasteisiin, jotka liittyvät nuorten koulutustuloksiin, varsinkin perustaitoihin. Tarvitaan toimia, joilla vastataan opetusammatteihin kohdistuviin haasteisiin, kuten alan houkuttelevuuteen, opettajapulan torjumiseen ja tarpeeseen investoida opettajien ja kouluttajien digitaitoihin. Lisäksi koulutusjärjestelmien olisi varustettava kaikki oppijat avaintaidoilla (mukaan lukien perus- ja digitaidot sekä monialaiset taidot ja kriittinen ajattelu disinformaation uhka huomioon ottaen), joilla luodaan perusta elinikäiselle sopeutumis- ja selviytymiskyvylle. Samalla olisi varmistettava, että opettajilla on valmiudet edistää kyseisiä oppijoiden taitoja. Jäsenvaltioiden olisi tuettava työikäisiä aikuisia koulutukseen hakeutumisessa, lisättävä työnantajien tietoisuutta elinikäisen oppimisen kannalta suotuisan työympäristön merkityksestä ja parannettava yksilöiden kannustimia ja motivaatiota hakeutua koulutukseen, tarvittaessa myös yksilöllisten oppimistilien kautta ja varmistamalla niiden siirrettävyys työuran muutosten aikana ja tarjoamalla luotettava koulutuksen laadunarviointijärjestelmä. Jäsenvaltioiden olisi tarkasteltava pienten osaamiskokonaisuuksien käyttämistä elinikäisen oppimisen ja työllistyvyyden tukemisessa. Niiden olisi annettava kaikille mahdollisuus ennakoida työmarkkinoiden tarpeita ja mukautua niihin paremmin etenkin jatkuvan täydennys- ja uudelleenkoulutuksen kautta ja tarjoamalla yhdennettyä ohjausta ja neuvontaa, jotta tuetaan tasapuolista ja oikeudenmukaista siirtymää kaikille, vahvistetaan työllisyys- ja sosiaalisia tuloksia sekä tuottavuutta, puututaan työvoimapulaan ja osaamisen kohtaanto-ongelmiin, parannetaan talouden yleistä kykyä selviytyä häiriöistä ja helpotetaan mahdollisesti tarvittavia mukautuksia.

Jäsenvaltioiden olisi edistettävä kaikkien yhtäläisiä mahdollisuuksia puuttumalla koulutusjärjestelmien eriarvoisuuksiin, myös alueellisen kattavuuden osalta. Lapsille olisi tarjottava mahdollisuus kohtuuhintaiseen ja laadukkaaseen varhaiskasvatukseen uusien ”Barcelonan tavoitteiden” ja eurooppalaisen lapsitakuun mukaisesti. Jäsenvaltioiden olisi nostettava yleistä koulutustasoa, vähennettävä yleissivistävien ja ammatillisten opintojen keskeyttävien määrää, tuettava muita heikommassa asemassa olevista ryhmistä ja syrjäisiltä alueilta tulevien lasten yhdenvertaista pääsyä koulutukseen, lisättävä ammatillisen koulutuksen houkuttelevuutta, tuettava pääsyä korkea-asteen koulutukseen ja sen loppuun saattamista sekä lisättävä luonnontieteiden, teknologian, insinööritieteiden ja matematiikan (STEM) tutkinnon suorittaneiden määrää sekä ammatillisessa että korkea-asteen koulutuksessa, erityisesti naisten osalta. Olisi tuettava myös koulutustulosten huippusuorituksia ja huippuosaamista, kun otetaan huomioon niiden merkitys EU:n tulevan innovointipotentiaalin edistämisessä. Jäsenvaltioiden olisi helpotettava nuorten siirtymistä koulutuksesta työelämään laadukkaan harjoittelun ja oppisopimuskoulutuksen avulla sekä lisättävä aikuisten osallistumista jatkuvaan oppimiseen, erityisesti heikommista lähtökohdista tulevien ja vähiten koulutettujen oppijoiden keskuudessa, ja puututtava sukupuolisidonnaisiin ja muihin esteisiin, jotka voivat vaikuttaa heidän pääsyynsä ja osallistumiseensa. Digitaalisten, vihreiden ja ikääntyvien yhteiskuntien uudet vaatimukset huomioon ottaen jäsenvaltioiden olisi parannettava ja lisättävä joustavan ammatillisen perus- ja jatkokoulutuksen tarjontaa ja käyttöönottoa, vahvistettava työssäoppimista ammatillisen koulutuksen järjestelmissä, myös helposti saatavilla olevan, laadukkaan ja toimivan oppisopimuskoulutuksen avulla, ja tuettava matalan osaamistason aikuisten työllistettävyyttä. Olisi tarjottava koulutusmahdollisuuksia, jotta työntekijät voisivat osallistua koulutusohjelmiin työaikana (ilman työntekijöille aiheutuvia kustannuksia). Jäsenvaltioiden olisi myös parannettava korkea-asteen koulutuksen ja tarpeen mukaan tutkimuksen relevanssia työmarkkinoiden kannalta, parannettava osaamisen seurantaa ja ennakointia, lisättävä taitojen näkyvyyttä ja tutkintojen vertailtavuutta, myös ulkomailla hankittujen tutkintojen osalta, ja varmistettava EU:n laajuisten luokitusten (ESCO-luokituksen) johdonmukaisempi käyttö sekä parannettava mahdollisuuksia saada virallisen koulutusjärjestelmän ulkopuolella hankitut taidot ja osaaminen tunnustettua ja validoitua, mukaan lukien pakolaisten ja tilapäistä suojelua saavien henkilöiden osalta. Sen lisäksi, että käytetään EU:n kotimaisen työvoiman hyödyntämätöntä potentiaalia, osaamis- ja työvoimapulaan, myös vihreään ja digitaaliseen siirtymään liittyvään osaamis- ja työvoimapulaan esimerkiksi STEM-aloilla, terveydenhuollossa ja pitkäaikaishoidon alalla, voitaisiin puuttua houkuttelemalla osaajia ja osaamista EU:n ulkopuolelta hallitun muuttoliikkeen avulla, estämällä hyväksikäyttöön perustuvia työoloja ja -ehtoja sekä torjumalla pimeää työtä.

Jäsenvaltioiden olisi tarjottava työttömille ja työmarkkinoiden ulkopuolella oleville tehokasta, nopeaa, koordinoitua ja räätälöityä apua, joka perustuu työnhaun, koulutuksen ja täydennys- ja uudelleenkoulutuksen tukemiseen sekä muiden tukipalvelujen saatavuuteen, niin että erityistä huomiota kiinnitetään haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin ja henkilöihin, joihin vihreä ja digitaalinen siirtymä tai työmarkkinoiden häiriöt vaikuttavat. Olisi toteutettava konkreettisia toimenpiteitä, joihin sisältyy työttömien perusteellinen yksilöllinen arviointi mahdollisimman nopeasti, mutta viimeistään 18 kuukauden työttömyyden jälkeen, jotta voitaisiin merkittävästi vähentää ja estää pitkäaikais- ja rakennetyöttömyyttä. Olisi edelleen kiinnitettävä huomiota nuorisotyöttömyyteen sekä työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevia nuoria koskevaan ongelmaan ehkäisemällä ammatillisten tai yleissivistävien opintojen varhaista lopettamista ja tekemällä rakenteellisia parannuksia koulun ja työelämän väliseen siirtymävaiheeseen, myös panemalla vahvistettu nuorisotakuu

täytäntöön kaikilta osin, minkä olisi myös tuettava nuorten laadukkaita työllistymismahdollisuuksia. Jäsenvaltioiden olisi myös tehostettava toimiaan ja nostettava erityisesti esiin vihreän ja digitaalisen siirtymän tarjoamia uusia tulevaisuudennäkymiä ja mahdollisuuksia nuorille päästä työmarkkinoille ja pysyä siellä.

Jäsenvaltioiden olisi pyrittävä poistamaan työmarkkinaosallistumisen esteitä ja pidäkkeitä sekä tarjoamaan kannustimia työmarkkinoille osallistumiselle, etenkin pienituloisille, kotitalouksien toissijaisille ansaitsijoille (usein naisia) sekä työmarkkinoista kauimpana oleville. Koska tietyissä ammateissa ja aloilla (erityisesti STEM-aloilla, tieto- ja viestintätekniikan alalla, terveydenhuollon ja pitkäaikaishoidon alalla sekä koulutus-, liikenne- ja rakennusalalla) on suuri työvoimapula, jäsenvaltioiden olisi – työmarkkinaosapuolten rooli ja riippumattomuus huomioon ottaen – tuettava työvoiman tarjontaa erityisesti edistämällä riittäviä palkkoja ja oikeudenmukaisia työooloja ja varmistamalla, että vero- ja etuusjärjestelmien suunnittelu kannustaa työmarkkinoille osallistumiseen ja että aktiivinen työvoimapolitiikka on tehokasta ja helposti saatavilla. Jäsenvaltioiden olisi myös tuettava vammaisille henkilöille soveltuvia työympäristöjä, myös kohdennetulla taloudellisella ja teknisellä tuella, tietoisuuden lisäämisellä ja palveluilla, joiden avulla he voivat osallistua työmarkkinoille ja yhteiskunnan toimintaan. Sukupuolten välisiin työllisyys- ja palkkaeroihin ja sukupuolistereotypioihin olisi puututtava. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava sukupuolten tasa-arvo ja naisten lisääntynyt osallistuminen työmarkkinoille, myös takaamalla yhtäläiset mahdollisuudet ja urakehitys sekä poistamalla johtotehtäviin pääsyn esteitä kaikilla päätöksentekotasoilla ja puuttumalla työpaikoilla esiintyvään väkivaltaan ja häirintään, joka kohdistuu pääasiassa naisiin. Sama palkka samasta työstä tai samanarvoisesta työstä sekä palkkojen läpinäkyvyys olisi varmistettava. Olisi edistettävä sekä naisten että miesten työ-, perhe- ja yksityiselämän yhteensovittamista erityisesti tarjoamalla kohtuuhintaisia ja laadukkaita pitkäaikaishoito- ja varhaiskasvatuspalveluja sekä toteuttamalla asianmukaista politiikkaa, jossa otetaan huomioon digitalisaation aiheuttamat muutokset työelämässä. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että vanhemmilla ja muilla henkilöillä, joilla on hoitovelvollisuuksia, on mahdollisuus asianmukaisiin perhevapaisiin ja joustaviin työaikajärjestelyihin, jotta voidaan tasapainottaa työ-, perhe- ja yksityiselämää ja edistää sitä, että vanhemmat käyttävät näitä oikeuksia tasapuolisesti.

Suuntaviiva 7: Työmarkkinoiden toiminnan ja työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun toimivuuden parantaminen

Hyötyäkseen dynaamisesta ja tuottavasta työvoimasta ja uusista työnteon tavoista ja liiketoimintamalleista jäsenvaltioiden olisi tehtävä työmarkkinaosapuolten kanssa yhteistyötä edistääkseen oikeudenmukaisia, avoimia ja ennakoitavia työooloja, joissa oikeudet ja velvollisuudet ovat tasapainossa. Niiden olisi vähennettävä ja ehkäistävä työmarkkinoiden segmentoitumista, torjuttava pimeää työtä ja näennäisyrittäjyyttä ja edistettävä siirtymistä vakituisiin työsuhteisiin. Työsuhdeturvaa koskevien sääntöjen sekä työlainsäädännön ja työmarkkinalaitosten olisi kaikkien taattava sekä asianmukainen rekrytointiympäristö että riittävä joustavuus työnantajille, jotta ne voivat mukautua nopeasti taloustilanteen muutoksiin, ja samalla olisi suojeltava työntekijöiden oikeuksia ja varmistettava sosiaalinen suojelu, asianmukainen työturvallisuuden taso sekä terveellinen, turvallinen ja asianmukainen työympäristö kaikille työntekijöille. Joustavien työjärjestelyjen, kuten etätyön, hyödyntämisellä voidaan osaltaan nostaa työllisyysastetta ja parantaa työmarkkinoiden osallistavuutta. Lisäksi jäsenvaltioiden olisi tuettava työntekijöitä, yrityksiä ja muita toimijoita digitaalisessa siirtymässä muun muassa edistämällä eettisten ja luotettavien tekoälyvälineiden käyttöönottoa. Toimiin voi sisältyä työntekijöille annettavaa täydennys- ja uudelleenkoulutusta uusia ammatteja varten sekä yrityksille suunnattuja kannustimia, jotta ne kehittäisivät ja ottaisivat käyttöön teknologiaa, jolla voidaan lisätä tuottavuutta, täydentää inhimillistä työvoimaa ja lievittää työvoimapulaa kriittisillä aloilla. Yleisesti ja varsinkin ilmastonmuutoksen ja digitalisaatiokehityksen yhteydessä on tärkeää varmistaa, että työoloihin (myös työaikaan ja työjärjestelyihin, joissa huomioidaan helleaallot), mielenterveyteen työpaikalla sekä työ- ja yksityiselämän tasapainoon liittyviä työntekijöiden oikeuksia kunnioitetaan. Olisi estettävä epävarmoihin työoloihin johtavat työsuhteet, mukaan lukien alustatyöntekijöitä koskevat tapaukset, varmistamalla oikeudenmukaisuus, avoimuus ja vastuuvelvollisuus algoritmien käytössä ja torjumalla epätyypillisten työsopimusten väärinkäyttöä. Olisi varmistettava, että perusteettomien irtisanomisten yhteydessä käytettävissä on tehokas ja puolueeton riitojenratkaisu ja oikeus hakea muutosta, mukaan lukien oikeus saada tarvittaessa riittävä korvaus.

Politiikalla olisi pyrittävä parantamaan ja tukemaan työmarkkinoille osallistumista, työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamista ja työmarkkinasiirtymiä, myös kun otetaan huomioon väestörakenteen muutos ja myös muita heikommassa asemassa olevilla alueilla. Jäsenvaltioiden olisi tehokkaasti aktivoitava henkilöitä, jotka voivat osallistua työmarkkinoille, ja annettava heille mahdollisuuksia. Näihin kuuluvat etenkin aliedustetut ryhmät, kuten naiset ja nuoret sekä haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset, kuten matalan osaamistason työntekijät ja pitkäaikaistyöttömät, vammaiset ihmiset, maahanmuuttajataustaiset henkilöt, myös tilapäistä suojelua saavat henkilöt, syrjäytyneisiin romaniyhteisöihin kuuluvat ihmiset ja ikääntyneet työntekijät. Jäsenvaltioiden olisi laajennettava ja tehostettava aktiivista työmarkkinapolitiikkaa parantamalla sen kohdentamista, saavuttavuutta ja kattavuutta sekä yhdistämällä se paremmin työttömien sosiaalipalveluihin, koulutukseen ja toimeentulotukeen työnhaun aikana ottaen huomioon heidän oikeutensa ja velvollisuutensa.

Jäsenvaltioiden olisi hyödynnettävä parhaalla mahdollisella tavalla EU:n rahoitusta ja teknistä tukea parantaakseen julkisten työvoimapalvelujen valmiuksia tarjota työnhakijoille oikea-aikaista ja räätälöityä apua, vastata työmarkkinoiden nykyisiin ja tuleviin tarpeisiin ja toteuttaa tulosperusteista hallinnointia, jolla tuetaan niiden valmiuksia käyttää dataa ja digitaaliteknologiaa. Myös yksityisillä työvoimapalveluilla on tässä tehtävänsä.

Jäsenvaltioiden olisi tarjottava työttömille kohtuulliseksi ajaksi riittävät työttömyysetuudet sosiaalivakuutusmaksujen ja kansallisten kelpoisuussääntöjen mukaisesti. Työttömyysetuudet eivät saisi estää nopeaa paluuta työelämään, ja niitä olisi täydennettävä aktiivisilla työmarkkinatoimilla, mukaan lukien täydennys- ja uudelleenkoulutustoimet, myös työvoimapula ja osaamisvaje huomioon ottaen.

Olisi lisättävä ja tuettava riittävästi oppijoiden, oppisopimuskoulutettavien ja työntekijöiden liikkuvuutta erityisesti sellaisten ammatillisessa koulutuksessa olevien oppijoiden osalta, joilla on vähemmän liikkuvuuskokemuksia, jotta voidaan parantaa heidän taitojaan ja työllistettävyyttään, hyödyntää Euroopan työmarkkinoiden koko potentiaalia ja edistää EU:n tason kilpailukykyä samalla kun puututaan liikkuvuuden mahdollisiin kielteisiin väestövaikutuksiin (myös aivovuoto). Olisi puututtava työvoiman liikkuvuuden haasteisiin EU:n sisällä, mukaan lukien menettelyt ammattipätevyyden tunnustamiseksi tai hankittujen sosiaaliturvaoikeuksien siirtämiseksi. Olisi varmistettava oikeudenmukaiset ja ihmisarvoiset olosuhteet kaikille rajat ylittävää toimintaa harjoittaville välttämällä syrjintää ja varmistamalla yhdenvertainen kohtelu, valvomalla kansallisen ja EU:n lainsäädännön noudattamista ja tehostamalla kansallisten viranomaisten välistä hallinnollista yhteistyötä liikkuvuuteen osallistuvien työntekijöiden osalta hyödyntäen Euroopan työviranomaisen apua.

Kriittisissä ammateissa toimivien työntekijöiden sekä raja-, kausi- ja lähetettyjen työntekijöiden liikkuvuutta olisi tuettava silloin, kun rajat suljetaan väliaikaisesti kansanterveysnäkökohtien vuoksi. Jäsenvaltioiden olisi parannettava laillisia muuttoväyliä ja tarjottava työntekijöille ja heidän perheilleen tehokasta kotouttamispolitiikkaa, joka kattaisi koulutuksen, myös kielikoulutuksen, työllisyyden, terveyden ja asumisen, kansallisten lakien ja käytäntöjen mukaisesti.

Jäsenvaltioiden olisi myös pyrittävä luomaan asianmukaiset olosuhteet uusille työmuodoille ja työskentelymenetelmille ja hyödynnettävä niiden työpaikkoja synnyttävää potentiaalia mutta samalla varmistettava, ettei sosiaalisten oikeuksien kunnioittamisesta tingitä. Jäsenvaltioiden olisi tarjottava neuvontaa ja ohjausta oikeuksista ja velvollisuuksista, joita sovelletaan, kun kyseessä ovat epätyypilliset työsopimukset ja uudet työmuodot, esimerkiksi digitaalisilla alustoilla tehtävä työ ja etätyö. Työmarkkinaosapuolilla voi olla tässä ratkaiseva rooli, ja jäsenvaltioiden olisi tuettava niitä, jotta ne voivat tavoittaa epätyypillisissä työsuhteissa ja uusissa työmuodoissa työskentelevät henkilöt ja edustaa heitä. Jäsenvaltioiden olisi harkittava myös täytäntöönpanon tukemista – esimerkiksi laatimalla ohjeita tai järjestämällä erityiskoulutusta työsuojeluviranomaisille – kun on kyse haasteista, jotka johtuvat työn organisoinnin uusista muodoista, mukaan lukien digitaaliteknologian ja tekoälyn käyttö, kuten algoritmijohtaminen, työntekijöiden valvonta ja etätyö. Tiedonsaantia ja kuulluksi tulemista koskevien oikeuksien tehokkaalla täytäntöönpanolla sekä työehtosopimusneuvotteluilla on keskeinen rooli työntekijöiden oikeuksien kehittämisessä ja kunnioittamisessa digitalisaatioprosesseissa sekä tekoälyn ja algoritmien käytössä työn organisoinnissa ja työmarkkinasuhteissa.

Jäsenvaltioiden olisi nykyisiä kansallisia käytäntöjä hyödyntäen edistettävä työpaikkademokratiaa ja varmistettava suotuisa toimintaympäristö työmarkkinaosapuolten kahdenväliselle ja kolmikantaiselle vuoropuhelulle kaikilla tasoilla, mukaan lukien työehtosopimusneuvottelut, julkisella ja yksityisellä sektorilla kansallisten lakien ja/tai käytäntöjen mukaisesti työmarkkinaosapuolia kuultuaan ja tiiviissä yhteistyössä niiden kanssa niiden riippumattomuutta kunnioittaen. Jäsenvaltioiden olisi otettava työmarkkinaosapuolet järjestelmällisesti, mielekkäästi ja oikea-aikaisesti mukaan työllisyys-, sosiaali- ja tarvittaessa talous- ja muun julkisen politiikan suunnitteluun ja täytäntöönpanoon, mukaan lukien lakisääteisten vähimmäispalkkojen määrittäminen ja päivittäminen. Jäsenvaltioiden olisi edistettävä työehtosopimusneuvottelujen kattavuuden lisäämistä muun muassa edistämällä työmarkkinaosapuolten valmiuksien kehittämistä ja vahvistamista, mahdollistettava tehokkaat työehtosopimusneuvottelut kaikilla asianmukaisilla tasoilla ja edistettävä koordinointia näiden tasojen välillä ja niiden kesken. Työmarkkinaosapuolia olisi kannustettava neuvottelemaan ja laatimaan työehtosopimuksia niiden kannalta merkityksellisissä asioissa kunnioittaen kaikilta osin niiden riippumattomuutta ja työtaisteluoikeutta. Työmarkkinaosapuolten rooli on ratkaisevan tärkeä sellaisten tasapainoisten ratkaisujen suunnittelussa ja täytäntöönpanossa, jotka helpottavat oikeudenmukaista siirtymistä vähähiiliseen talouteen.

Jäsenvaltioiden olisi tarvittaessa ja nykyisten kansallisten käytäntöjen pohjalta otettava huomioon asiaankuuluvien kansalaisjärjestöjen kokemukset työllisyys- ja sosiaalialan kysymyksistä.

Suuntaviiva 8: Yhtäläisten mahdollisuuksien ja sosiaalisen osallisuuden edistäminen sekä köyhyyden torjuminen

Jäsenvaltioiden olisi edistettävä kaikille avoimia osallistavia työmarkkinoita toteuttamalla tehokkaita toimenpiteitä, joilla poistetaan kaikenlainen syrjintä ja varmistetaan kaikkien ja etenkin työmarkkinoilla aliedustettuina olevien ryhmien yhtäläiset mahdollisuudet. Tässä olisi myös kiinnitettävä asianmukaista huomiota alueelliseen ulottuvuuteen. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava yhdenvertainen kohtelu työllisyyden, työnhakijoiden saaman avun, sosiaalisen suojelun, terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen, pitkäaikaishoidon, koulutuksen ja tavaroiden tai palvelujen saatavuuden suhteen, asuminen mukaan lukien, sukupuolesta, rodusta tai etnisestä alkuperästä, uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai sukupuolisesta suuntautumisesta riippumatta.

Jäsenvaltioiden olisi nykyaikaistettava sosiaalisen suojelun järjestelmiä, jotta niillä voidaan tarjota kaikille kaikissa elämänvaiheissa riittävää, tehokasta, toimivaa ja kestävää sosiaalista suojelua, jolla edistetään sosiaalista osallisuutta ja sosiaalisen aseman kohentamista, kannustetaan työmarkkinoille osallistumista, tuetaan sosiaalisia investointeja, torjutaan köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä sekä puututaan eriarvoisuuteen, myös niiden verotus- ja etuusjärjestelmien rakenteen kautta ja arvioimalla politiikkojen jakaumavaikutuksia. Yleiskattavien toimintamallien täydentäminen kohdennetuilla toimintamalleilla parantaa sosiaalisen suojelun järjestelmien tehokkuutta. Sosiaalisen suojelun järjestelmien nykyaikaistamisella olisi myös pyrittävä parantamaan niiden kykyä selvitä monitahoisista haasteista. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä haavoittuvassa asemassa oleviin kotitalouksiin, joihin vihreä ja digitaalinen siirtymä sekä korkeat elinkustannukset, mukaan lukien asumismenot ja energiakustannukset, vaikuttavat. Jäsenvaltioiden olisi edelleen korjattava puutteita työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaalisen suojelun saatavuudessa epätyypillisten työmuotojen yleistyessä.

Jäsenvaltioiden olisi kehitettävä ja yhdennettävä aktiivisen osallisuuden kolmea osa-aluetta, jotka ovat riittävä toimeentulotuki, osallistavat työmarkkinat ja laadukkaat mahdollistavat palvelut yksilöllisiin tarpeisiin vastaamiseksi. Sosiaalisen suojelun järjestelmillä olisi varmistettava riittävä vähimmäistoimeentulotuki kaikille, joilla ei ole riittävästi varoja, ja edistettävä sosiaalista osallisuutta tukemalla ihmisten aktiivista osallistumista työmarkkinoille ja yhteiskunnan toimintaan ja rohkaistava heitä siihen, myös tarjoamalla kohdennetusti sosiaalipalveluja. Kohtuuhintaisten, helposti saatavien asumisratkaisujen ja laadukkaiden palvelujen, kuten varhaiskasvatuksen, iltapäivähoidon, yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen sekä terveydenhuollon ja pitkäaikaishoidon, saatavuus on välttämätöntä yhtäläisten mahdollisuuksien varmistamiseksi. Vuodeksi 2030 asetettujen köyhyyden vähentämistä koskevien unionin yleistavoitteiden ja kansallisten tavoitteiden mukaisesti olisi kiinnitettävä erityistä huomiota köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen, myös työssäkäyvien köyhyyden, torjuntaan. Lapsiköyhyyteen ja sosiaaliseen syrjäytymiseen olisi erityisesti puututtava kattavilla ja yhdennetyillä toimenpiteillä, ja tässä keinona on muun muassa eurooppalaisen lapsitakuun toteuttaminen kaikilta osin. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että laadukkaat peruspalvelut ovat kaikkien, myös lasten, saatavilla. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava apua tarvitseville tai haavoittuvassa asemassa oleville mahdollisuus asianmukaiseen asumiseen, myös sosiaaliseen asumiseen tai asumistukeen. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava puhtaan ja oikeudenmukaisen energiasiirtymän toteutuminen ja puututtava energiaköyhyyteen, joka on aina vain merkittävämpi köyhyyden muoto. Tarvittaessa olisi käytettävä tukitoimenpiteitä, jotka on kohdennettu haavoittuvassa asemassa oleviin kotitalouksiin. Jäsenvaltioiden olisi tarvittaessa hyödynnettävä tehokkaasti EU:n rahoitusta ja teknistä tukea investoidakseen sosiaaliseen asumiseen tai asumistukeen, asuntojen perusparannukseen ja oheispalveluihin sekä vastattava kohtuuhintaisten ja asianmukaisten asuntojen kiireelliseen tarpeeseen. Vammaisten henkilöiden erityistarpeet, mukaan lukien esteettömyys, olisi otettava huomioon kyseisten palvelujen yhteydessä. Olisi puututtava asunnottomuuteen erityisesti ehkäisevillä toimenpiteillä ja edistämällä pysyvän asunnon saatavuutta ja tarjoamalla mahdollistavia tukipalveluja.

Jäsenvaltioiden olisi varmistettava nopea pääsy kohtuuhintaisiin ja laadukkaisiin ennaltaehkäiseviin ja parantaviin terveydenhuollon ja pitkäaikaishoidon palveluihin niin, että varmistetaan kestävyys pitkällä aikavälillä. Olisi käsiteltävä riittävyyden puutteita sekä työvoimapulaa ja huonoja työoloja, kun otetaan huomioon pitkäaikaishoidon kasvava kysyntä, joka liittyy myös väestörakenteen muutoksiin.

Jäsenvaltioiden olisi tarjottava Venäjän Ukrainassa käymän hyökkäyssodan ja neuvoston direktiivin 2001/55/EY ([1]) mukaisten toimien käynnistämisen myötä asianmukainen suojelun taso Ukrainasta siirtymään joutuneille henkilöille. Jäsenvaltioiden olisi toteutettava tarvittavat toimenpiteet ilman huoltajaa saapuvien alaikäisten osalta. Olisi varmistettava, että siirtymään joutuneet lapset pääsevät varhaiskasvatuksen ja hoivan sekä muiden peruspalveluiden piiriin eurooppalaisen lapsitakuun mukaisesti.

([1]) Neuvoston direktiivi 2001/55/EY, annettu 20 päivänä heinäkuuta 2001, vähimmäisvaatimuksista tilapäisen suojelun antamiseksi siirtymään joutuneiden henkilöiden joukottaisen maahantulon tilanteissa, ja toimenpiteistä näiden henkilöiden vastaanottamisen ja vastaanottamisesta jäsenvaltioille aiheutuvien rasitusten tasapuolisen jakautumisen edistämiseksi (EYVL L 212, 7.8.2001, s. 12).

Eliniän pidentyessä ja väestörakenteen muuttuessa jäsenvaltioiden olisi varmistettava työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien eläkejärjestelmien riittävyys ja kestävyys ja tarjottava naisille ja miehille yhtäläiset mahdollisuudet eläkeoikeuksien hankkimiseen ja eläkkeen kerryttämiseen, myös täydentävillä järjestelyillä, jotta taataan riittävä tulotaso vanhuusiässä. Eläkeuudistuksia olisi tuettava politiikalla, jolla pyritään kaventamaan sukupuolten välistä eläke-eroa, edistää aktiivista ja terveenä ikääntymistä ja pidentää työelämän kestoa, kuten nostamalla todellista eläkeikää ja etenkin helpottamalla ikääntyneiden osallistumista työmarkkinoille ja varmistaa ikääntyneiden työntekijöiden tarpeisiin sovitetut työolot. Jäsenvaltioiden olisi käytävä rakentavaa vuoropuhelua työmarkkinaosapuolten ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa ja annettavaa riittävästi aikaa uudistusten vaiheittaiselle toteuttamiselle.